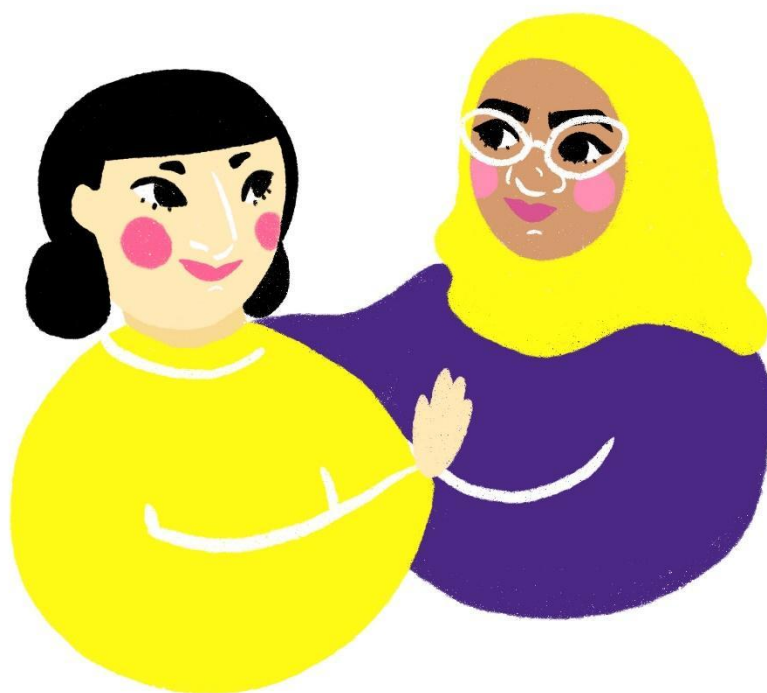

KIELEN OPPIMINEN OSANA AURORAS- MENTOROINTIA

Auroras

KIELEN OPISKELU OSANA AURORAS-HANKETTA

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kielitaito on tärkeä osa kotoutumista; se helpottaa palveluiden käyttöä, opiskelumahdollisuuksia ja sopeutumista. Niin kutsutuista ensimmäisen polven maahanmuuttajista lähes kaikki puhuvat suomea jonkin verran. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen (Tilastokeskus, THL ja Työterveyslaitos) mukaan kielikoulutukseen on kuitenkin panostettava, sillä lähes viidennes maahanmuuttajista kokee kielikoulutuksen riittämättömäksi. Tutkimuksessa suomen kielen taidon arvioivat heikoimmaksi vain vähän aikaa Suomessa olleet, aasialaistaustaiset ja opiskelun tai työn perässä maahan muuttaneet. Näistä opiskelijat ja työlliset eivät ole kotoutumispalveluiden piirissä ja näin ollen kielen oppiminen tapahtuu toisilla tavoilla. Heikko suomen ja ruotsin kielen taito on yhteydessä muun muassa varhaiseen koulunkäynnin keskeyttämiseen ja työttömyyteen.

Suomen Akateemisten Naisten Liiton (SANL) hallinnoimassa Luetaan yhdessä -verkostossa on parannettu menestyksekkäästi maahan muuttaneiden, erityisesti naisten kielitaitoa jo yli vuosikymmenen ajan. Auroras-hankkeen myötä Luetaan yhdessä -toimintaan osallistuvat henkilöt ja muut työllistymistä tavoittelevat Suomeen muuttaneet naiset voivat osallistua myös työllistymistä tukevaan toimintaan. Auroras-hankkeen tavoitteena on edistää Suomeen muuttaneiden koulutettujen naisten ja maahan muuttaneiden kotiäitien kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kun Luetaan yhdessä -verkosto tarjoaa ensisijaisesti kielenopetusta, Auroras antaa maahan muuttaneille naisille mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan ja kasvattaa verkostojaan työelämän tarpeet huomioiden. Yhtenä hankkeen keskeisistä tavoitteista on toimintaan osallistuvien naisten suomen kielen taitojen kehittyminen.

Koska SANL:in hallinnoiman Luetaan yhdessä -verkoston tavoitteena on kehittää osallistujien kielitaitoa, ei Auroras-verkostossa anneta varsinaista kielenopetusta. Kuitenkin suurin osa toimintaan ilmoittautuneista naisista toivoi syksyllä 2019 oppivansa lisää suomen kieltä. Auroras-ryhmissä ja yksilömentoroinnissa suomen kielen taitoja kehitetään työelämäaiheisten keskustelujen kautta. Kielen säännöllinen, aktiivinen käyttö lisää kykyä ymmärtää puhuttua kieltä ja tuottaa kieltä itse. Auroras-tapaamisissa on mahdollista oppia erityisesti työelämässä tarvittavaa kieltä ja työelämäsanastoja. Kielen kirjallista tuottamista on haluttaessa mahdollista kehittää esimerkiksi oppimispäiväkirjan tai kotitehtävien kautta.

Aktoreilta keväällä 2019 kerätystä palautteesta käy ilmi, että 13:sta kyselyyn vastanneesta seitsemän kertoi tulleen mukaan Auroras-toimintaan parantaakseen omaa kielitaitoaan. Yksilömentoroinnin osalta neljä seitsemästä vastaajasta viittasi siihen, että mentoroinnissa tärkeää on ollut mahdollisuus puhua suomea ja kommunikoida suomalaisten kanssa. Jos aktorit saisivat toivoa ryhmä- ja yksilötapaamisiin jotakin lisää, he haluaisivat lisää työelämässä tarvittavan suomen kielen taidon kehittämistä. Vaikkei Auroras-ryhmien ensisijainen tarkoitus ole kielenopetus, se on kuitenkin teema, jota meidän on selkeästi kuljetettava jatkuvasti mukana niin yksilö- kuin ryhmämentoroinnissakin. Hankkeen aikana mentoreiden ja työntekijöiden on tärkeää miettiä yhdessä, millaisin tavoin kielen oppimista Auroras-verkostossa tuetaan.

KIELIT AidON ARVIOIMINEN AURORAS-MENTOROINNISSA

Tällä hetkellä kaikki Auroras-ryhmät ovat suomenkielisiä. Vaasassa annetaan yksilömentorointia tarvittaessa myös ruotsin kielellä. Auroras-ryhmiin osallistuvilla naisilla toivotaan olevan kielitaitoa sen verran, että heidän on mahdollista osallistua työelämää koskevaan keskusteluun suomen kielellä. Hanke ei aseta tarkempia kriteereitä kielitaidolle ja sitä onkin arvioitava jokaisen toimintaan ilmoittautuvan osalta yksilöllisesti. Arviointia suorittavat Auroras-hankkeen työntekijät ja paikkakuntien vapaaehtoiset.

Ryhmiin ilmoittautuvat naiset arvioivat omaa kielitaitoaan ilmoittautumislomakkeessa, samoin toimitaan yksilömentoroinnin osalta. Tarvittaessa kielitaidosta ja toimintaan osallistumisesta keskustellaan yhdessä ilmoittautuneen kanssa. Jos kielitaito vaikuttaa vielä keskusteluun osallistumisen näkökulmasta heikolta, on mahdollista ohjata osa ilmoittautuneista kehittämään kielitaitoaan esimerkiksi Luetaan yhdessä -ryhmissä. Kielitaidon oppimiseen voi motivoida myös se, että tietää jatkossa pääsevänsä mukaan työelämälähtöiseen Auroras-toimintaan. Kielitaitoa koskevat keskustelut on käytävä aina mahdollisimman sensitiivisesti.

Suurin osa Auroras-mentorointiin ilmoittautuneista toivoo voivansa kehittää toiminnan kautta myös suomen kielen taitoaan. Koska hankkeessamme ei ole kielitaidon osalta tarkkoja kriteerejä, huomiomme myös toiveen kielenoppimiseen työelämätarpeiden näkökulmasta. Varsinkin pieniin ryhmiin on mahdollista osallistua heikommallakin kielitaidolla. Toiminnassa mukana oleminen motivoi kielen oppimiseen, kehittää kuullun ymmärtämisen taitoja ja mahdollistaa keskusteluun osallistumisen oman kielitason mukaisesti. Parhailaan ryhmään osallistuminen lisää rohkeutta puhua ja opiskella itsenäisesti uutta kieltä. Tämä puolestaan tukee työllistymistä Suomessa.

Auroras-ryhmien ensisijaiset tavoitteet liittyvät työelämätaitojen oppimiseen, kielitaito kehittyä asiasisältöjen ohella. Jos aktori tarvitsee lisäapua kielitaidon osalta, on meidän velvollisuutemme ohjata häntä kieliopintojen pariin. Mentorina voit keskustella yksittäisten opiskelijoiden tilanteista ja tarpeista yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa. Etsimme tarvittaessa paikan, jossa opiskella suomen kieltä. Koska ryhmässä on yleensä useampia mentoreita, keskustelua on mahdollista välillä hajauttaa käytäväksi pienemmissä ryhmissä. Pienryhmissä mentorointia voi antaa kielitaidon mukaisesti. Varsinaista kielenopetusta Auroras-toiminnan ohella ei kuitenkaan anneta.

ILMAPIIRILLÄ ON MERKITYSTÄ KIELEN OPPIMISESSA

Häggblomin ja Palonevan mielestä (2019) kommunikoiminen on kielenopetuksen keskeisin asia. Puhumisen harjoittelu on erityisen tärkeää, koska puhumistilanteet ovat usein nopeita ja yllättäviä. Kirjoittamiseen verrattuna puhetilanteissa on vähemmän aikaa ja mahdollisuuksia käyttää apuvälineitä. Puhuminen vaatii alkuun sekä oppijalta että keskustelukumppanilta epätäydellisyyden sietämistä.

Koska puhuminen vaatii kirjoittamista enemmän rohkeutta, vaatii se myös luottamusta. Tämän vuoksi niin ryhmässä kuin yksilömentoroinnissakin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota luottamuksellisten ja välittömien suhteiden syntymiseen. On tärkeää muistaa, että ihmisten

välillä on eroja siinä, miten ja millaista palautetta he toiminnastaan haluavat. Palautteen saamisesta ja palautteen vastaanottamisesta onkin hyvä keskustella yhdessä aktorin / aktoreiden kanssa.

Muutenkin mentorointitilantessa on tärkeää pyrkiä avoimeen keskusteluun. Asioiden tulkitseminen on haastavaa jo oman kulttuurimme sisällä, saati sitten monikulttuurisissa ympäristöissä. Ryhmässä jokaisella on oma paikkansa. Oppimista tapahtuu mentorin ja aktorin kesken sekä aktorien välillä. Hyvä ilmapiiri rohkaisee kaikkia toimijoita myös omille epämurkavuusalueilleen, ei tarvitse osata tai tietää kaikkea. Tämä on erityisen tärkeää vieraan kielen puhumisessa. Puhumaan voi oppia vain kieltä käyttämällä, puhumalla.

Auroras-toiminnassa aktori nähdään aktiivisena toimijana ja hänen ajatuksiaan kuullaan jo tapaamisten suunnittelussa. Mentorin yhtenä tärkeimmistä tehtävistä on luoda tila, jossa oma aktiivisuus korostuu. Tähän tilaan jokainen voi tulla vapautuneesti, senhetkisillä tiedoilla ja taidoilla. Ryhmään voi tulla omana itsenään, luottaen siihen, että saa tilaa omille kysymyksilleen ja ajatuksilleen. Jokaisen aktorin äänen kuulemista voi tukea esimerkiksi puheenvuoroja jakamalla, rajaamalla ja tarvittaessa jopa kellottamalla. Ryhmät ovat erilaisia myös sen suhteen, miten sujuvasti ja tasapuolisesti keskustelu soljuu eteenpäin.

MENETELMIÄ KIELEN OPPIMISEN TUKEMISEEN

Oppiminen on hyvin yksilöllinen prosessi ja myös oppimisen tavoissa on isoja eroja. Auroras-toimintaan tulevat naiset ovat kielitaidoltaan todella heterogeeninen ryhmä, mikä tuo oppimiseen omat haasteensa. Ryhmiin tulevat naiset ovat erilaisia taustoiltaan, äidinkieleltään, kielenopiskelun historialtaan, oppimismotivaatioltaan, tavoitteiltaan ja oppimisen edellytyksiltään. Näin ollen jokainen ryhmä on oma yksilöllinen kokonaisuutensa, jonka kielen oppimista ja oppimisen tarpeita arvioidaan erillisenä muista ryhmistä. Osallistujien heterogeenisyys ja erilaiset tarpeet näkyvät myös yksilömentoroinnissa. Jokainen mentori-aktori-suhde on omanlaisensa.

Koska ryhmät ja niihin osallistuvat naiset ovat erilaisia, on mahdotonta antaa yhtä toimivaa ohjeistusta myöskään kielen oppimisen osalta. Pääkaupunkiseudulla on tehty Auroras-toimintaa jo pitkään ennen Auroras-hanketta. Pääkaupunkiseudun ryhmissä tärkeimmäksi on koettu puhumiseen rohkaiseminen. Kun on alusta alkaen uskallusta puhua ja osallistua aktiivisena jäsenenä ryhmän toimintaan, voidaan myöhemmin miettiä, miten mentorit ja myös toiset aktorit voivat tukea toistensa kielen kehittymistä. Pääkaupunkiseudun ryhmissä on kannustettu osallistujia kysymään rohkeasti apua kieleen liittyvissä epäselvyyksissä ja toisaalta korjattu esimerkiksi ääntämistä ja sijapäätteitä keskustelun aikana.

Sanastojen kehittymistä on tuettu pääkaupunkiseudun ryhmissä antamalla tapaamisten välillä kotiin luettavaa, esimerkiksi artikkeleita, joista ollaan yhdessä tavatessa keskusteltu ja poimittu osallistujille tuntemattomia sanoja. Sanojen merkityksiä on selvitetty ryhmässä. Auroras-hankkeen työntekijät ovat keränneet nettisivujen materiaalipankkiin linkkejä, joiden takaa löytyy valmiita sanastoja. Myös näitä on mahdollista käyttää ryhmien tapaamisissa tai antaa kotitehtäväksi. Sopivia artikkeleita löytyy monesta lähteestä, esimerkiksi Duunitorin nettisivuilta.

Pääkaupunkiseudulla on annettu kotitehtäväksi myös pienten kirjoitelmien, esimerkiksi työhakemusten (joko kuviteltujen tai todellisten) kirjoittamista. Hakemuksista on poimittu oikeinkirjoituksen kannalta olennaisia virheitä ja käyty niitä korjaten läpi. Ryhmästä riippuen hakemuksia voidaan käydä läpi koko ryhmän kesken, mentoreiden kesken antaen palautetta aktorille henkilökohtaisesti tai myös aktoreiden kesken. Tutussa ryhmässä aktorit voivat antaa palautetta toinen toisilleen ja oppia toistensa hakemuksista.

Seuraavaksi vielä muutamia vinkkejä siihen, miten kielen oppimista voisi mahdollisesti Auroras-ryhmissä tukea. Vinkkien koostamisessa on hyödynnetty Auroras-verkoston opetus- ja ohjauskokemusta:

1. Kuulumis- ja palautekierrokset

Yleensä puhuminen on helpompaa, kun on ensimmäisen kerran osallistunut keskusteluun. Tämän vuoksi kannattaa huolehtia, että jokainen pääsee ääneen heti alussa. Hyvä tapa aloittaa tapaaminen on kuulumiskierros. Kuulumiskierros voi Auroras-ryhmässä sekin liittyä työelämäteemoihin, esimerkiksi ”mitä viime kerran tapaamisesta jäi mieleen”, ”mitä odotan tämän kerran teemalta” tai ”miltä kotitehtävän tekeminen tuntui”. Palautekierroksella voi sen sijaan kysyä vaikkapa ”palautetta tästä kerrasta”, ”mistä haluaisin kiittää itseäni / tätä ryhmää” tai ”toiveeni seuraavalle kerralle”.

Jos alku- ja loppukierrokset venähtävät, niitä voi kellottaa. Yksi tärkeä työelämätaito on myös tilan antaminen toisille ryhmän jäsenille. Toisille haastavaa saattaa puolestaan olla kokonaisen minuutin tai kahden käyttäminen. Yksilömentorointiin kierroksia voi soveltaa niin, että kysyy muutamia kysymyksiä ja antaa aktorin puhua heti alussa ja vastaavasti lopussa käyttää lyhyen aikaa tapaamisen ”sulkemiseen”.

2. Visuaalisuus mentoroinnin tukena

Visuaalisuus tuo oppimiseen uudenlaista näkökulmaa. Kuvan tai kortin selittäminen vaatii erilaista osaamista kuin vapaa kerronta. Kuvan tai kortin voi pyytää valitsemaan kotoa ja sen avulla voi kertoa unelmiensa työstä tai siitä, minkä näköisessä elämäntilanteessa on 1–10 vuoden päästä. Kerrontaan voi liittää myös vieraiden sanojen tunnistamista: onko puheessa sanoja, joita toiset eivät ymmärrä?

3. Sanojen selittäminen

Sanapeli Alias on monille tuttu ja toimii tukena myös uuden kielen oppimisessa. Auroras-ryhmissä Aliasta kannattaa pelata työelämään liittyvillä termeillä. Aliasta voi pelata joko pareittain tai ryhmässä. Ryhmässä yksi selittää ja muut arvaavat, pisteen saa ensimmäisestä oikeasta arvauksesta. Sanat voivat liittyä sovittuun teemaan, esimerkiksi ammatteihin tai työhaastatteluun.

4. Sanomalehdet ja uutiset

Tapaamisen voi joskus aloittaa lukemalla sanomalehtiä tai katsomalla uutisia. Yksi hyvä tapa on katsoa uutiset ja keskustella sen jälkeen siitä, mitä uutisissa kerrottiin. Uutisten sisältämiä avainsanoja voi kirjoittaa taululle keskustelun edetessä. Lehdestä voi kehittää etukäteen muutamia kysymyksiä ja testata näin luetun ymmärtämistä. Myös aktorit voivat lukiessaan

kirjata kysymyksiä mentoreille ja muulle ryhmälle. Uutiskeskustelua voidaan käydä myös kahvipöytätyyliin, joko tapaamisen alussa tai lopussa.

Jos ryhmässä on tarpeen / halutaan käyttää selkosuomea, selkosanommat löytyvät osoitteesta <https://selkosanommat.fi/> ja selkouutiset <https://yle.fi/uutiset/osasto/selkouutiset/>

”Kielen oppiminen osana Auroras-mentorointia” on hanketyöntekijöiden kirjoittama koonti kielen oppimisen tukemisesta Auroras-ryhmissä ja yksilömentoroinnissa. Ajatukset kielen oppimisesta ja sen tukemisesta kehittyvät mentorien kanssa käytyjen keskustelujen, hyvien käytäntöjen ja aktoreilta saadun palautteen kautta. Koontin on tarkoitus toimia apuna erityisesti uusille Auroras-mentoreille. Jos sinulla on ideoita materiaalin kehittämistä eteenpäin, olethan ystävällisesti yhteydessä hankkeen työntekijöihin.

Lähteet:

Paloneva, H. & Häggblom, S. 2019. Ilon kautta epämukavuusalueelle – näin rohkaiset suullisen kielitaidon käyttöön. Saatavissa <https://finnlectura.fi/artikkelit/2019/09/11/ilon-kautta-epamukavuusalueelle-nain-rohkaiset-oppijoita-kayttamaan-suullista-kielitaitoa>

THL: Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/koulutus-ja-kielitaito>

UTH – ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/uth-ulkomaista-syntyperaa-olevien-tyo-ja-hyvinvointi-tutkimus>

Duunitorin artikkelit. Saatavissa <https://duunitori.fi/tyoelama>

Pääkaupunkiseudun Auroras-mentorin muistiinpanot 2019

Auroras-hankkeen ilmoittautumislomakkeet, syksy 2019

Auroras-hankehakemus